

Beskrivelse

over Sogndalselvens Vasdrag Sogndals prestegjeld, Jæderen og Dalenes fogderi Stavanger Amt 1878

(Avskrift 28/11 1921 J.B.)

I Vassdragets naturlige Beskaffenhed

a) Hvor lang er elven?	a) 28 km.
b) Nedslagsdistriktet?	b) 305 kvadratkm.
c) Er Elvens løb stridt eller langsomt?	c) Langsom til ovenfor Fitje (1/2 mil ovenfor udløbet), men herfra til Bakke noget mindre langsomt, ja på flere steder stridt dog avbrudt med 2 lengere Loner.
d) Danner den Søer? Hvilke? Hvor store?	d) Ikke i den for laxen tilgjengelige del.
e) Hvorledes er Elvebunden beskaffen ?	e) Det nederste løp henimot Kjelland stenbund, men herfra til henimod Hauge (1/2 mil fra utløpet) mudderbund og ovenfor Hauge til litt ovenfor Fitje, sandbund. Men derfra sand og sten med undtagen i de 2 forannævnte loner med mudderbund med for en del sivbredder. Bunden mer mørk enn lys undtagen i de øvre partier.
f) Er Vandet klart eller urent ?	f) Klart.
g) Har elven gode Gydepladse ? Disses udstrækning og beskaffenhed ?	g) Begynder først å gyte ved Hauge, men best og mest noget nedenfor og ovenfor Fitje, hvor der er temmelig utstrakte og gode gyteplasser, nær Bakke.

II Hindringer for Laxens Opgang

a) Hvorlangt kan Laxen gaa i Hovedelven?	a) 3/4 mil til Tokafoss.
b) Hvorlangt i enhver avf Bielvene?	b) I <u>Aamotselven</u> i øst til Troitkfoss ? 1/2 mil fra hovedelven. I denne elv går især smålax og sørret.
c) Findes der nedenfor dette sted nogen Fos eller annen Hindring, der vanskeliggjør eller for nogen tid standser Laxens Opgang ?	I <u>Roslandselven</u> i vest går laxen 1500 å 2000 alen fra hovedelven til Lindlandsfoss. I denne ogsaa litt fiskeri.
d) Hvor høit er det (de) Fald, der afskjærer Laxens videre Opgang?	c) Ved Brandfoss henimot Bakke siges laxen i meget lav vandstand å opholdes.
e) Er det praktikabelt at bringe Laxen længere op?	d) Omkring 6 fot.
f) Hvorlangt kan den isaafald gaa?	e) For nogle faa Spd. kunde laxen bringes op, da det egentlig blot er en mindre sten i løpet som gjør fallet så vrident at den kastes av strømmen tilbake.
g) Beskaffenheden af den derved indvundne Elvestrækning?	f) Til Ufveland i Heskestad, 1 1/4 mil. Elven ovenfor er formentlig saa liten at den ikke vil gå længere.
	g) Fra Tokafoss til Ufveland er omtrent 3/8 mil elv, den øvrige strekning vann. På elvestrekningen går i alm. elven litt stridt snart lidt langsomt med sand- og stenbund. Elvens beskaffenhed skal i det heletat ligne elven mellom Fitje og Tokafoss, altså med flere men små nokså gode gydepladser.

III Elvens Tidsforholde

- a) Naar begynder Laxen at gaa op i Vassdraget ?
- b) Naar opphører Opgangen ?
- c) Hvormeget tidligere sees Laxen i Vassdragets nederste Del end i dets øverste Del ?
- d) Fangsttidens Begyndelse, Kulminasjon og Ende ?
- e) Naar indtræffer Gydetiden ?
- f) Vides det, naar Laxyngelsen udvandrer ?
- g) Pleier der være mange Vinterstøinger, og naar udvandrer disse ?
- h) Naar pleier Elvens Flomtider at indtræffe ?
- i) Pleier der være Isgang? Naar ? Voldsom ?

- a) Omkring midten av juni, dog hender det at der fanges sist i mai. Således fangedes i år i kar noget ovenfor Fitje 2 lax i mai.
- b) Utgangen av oktober måned og først i november; men skal hende at enkelte lax kommer op av sjøen ved juletider.
- c) I passende vannstand 1 á 2 dage.
- d) Begynder strax ved opgangen og da altid i elvens øvre del, nemlig der hvor karrene er plassert. Best i juli og august i mundingen (åfisket), ellers ved Hauge (Laagfisket) prestegård. Fitje best i august og september; Opheim ved septembers utgang (resolution).
- e) November, muligens ogsaa i desember, ja enkeltvis endog efter jul.
- f) Nei, man antar hovedsaglig utpå høsten da hele sommeren sees en masse yngel just av den størrelse at den begynder anta vandredragten, omkring 5 á 6 tommer .
- g) Ualmindelig mange. Utvandrer helst med de første vårflomme, men enkelte står i elven langt utpå våren og sommeren.
- h) Vårflommen almindeliget, mai, men elven stiger ellers og faller meget hastigt ved hvert enkelt regnskyll. Høstflommen helst i oktober, november og december.
- i) I ualmindelig grad. Da elven næsten overalt bundfryser innefryser en mengde lax. Den sterke isgang maa naturligvis ogsaa ha en meget skadelig effekt på utklekninger, især naar, som ofte hender, stor flom inntreffer omkring juletider.

IV Fangstforholde

- a) Hvilke Fangstredskaber bruges, og hvilke ere de viktigste ?
- b) De Fiskeberettiges Antal ?
- c) Hvormange af disse benytte sin Ret ?
- d) Er Elven skikket til Sportsfiskeri ?
- e) Er den, eller har den været bortleiet til Sports mænd ? For hvilken Sum ?

- a) 3 nøter (åfisket i mundingen og ved Hauge, det såkalte Laagfiske, begge særskilt matrikuleret, og ved prestegården), viktigst åfisket. 4 kar (kjærr) og stang.
- b) 81.
- c) Alle på en nær.
- d) Ganske god i elvens nedre del, men foregår dette mest og best i august og september. Tidligere stanser laxen meget lite i sin gang.
- e) Nei.

V Laxemængden m. V.

- a) Inneholder Elven mest Lax eller Sjørret ?
- b) Fangstens Størrelse i de sidste Aar ?
- c) Har den tidligere været større eller mindre ?

- a) Mest lax.
- b) 3 á 400 bismerpund.
- c) For omtrent 30 år siden meget mer, men synes derefter å ha avtat, men kom sig noget som det syntes efter at der var blit opsyn. Forresten avhenger fangsten i denne elv såre meget på veirforholdene. Synes foruten nu å være i tilbakegang. - Meget stort fiske i 1879. Senere betydelig nedgang, så det nu (1921) er nærmest helt slutt med laxen. De aller siste år dog nogen økning av sjørreten. J. Bakke 1921.

- d) Hvad Antages være Aarsagen til Forøgelsen eller Formindskelsen ?
- e) Hvorledes anvendes Fangsten ?
- f) Salgsprisen ?
- g) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelnes fra Laxen i andre Laxeelve i Omegnen ? Hvorledes ?

- d) Mangel på opgang og det derav følgende rovfiske antas være årsaken.
- e) Selges fersk.
- f) -
- g) I år 10 skilling pr. mark for lax (over 12 mark) og 6 skilling pr mark for svelen. Udskibes hovedsaklig, men noget opkjøpes også i Mandal av Brodersen til både utskibning og nedlegning.

VI Om andre Fiskearter end Lax og Sørret m.V.

- a) Hvilke andre Arter findes i Vassdraget ?
- b) Ere disse Gjenstand for Fangst ? Naar ? Hvor ? Hvorledes ? I hvilken Udstrækning ?
- c) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelnes fra andre Laxeelve i Omegnen ? Hvorledes ?

- a) I selve elven vassørret og ål, og i vannene også rør.
- b) Fanges ørreten og røien i vannene om våren og sommeren med not, garn og liner. Aalen om høsten med mær, mest ved Lotefoss ? og Barstad i Barstadvannets øvre ende. Utbyttet der forresten ikke er stort av nogen av sorterne, benyttes næsten utelukkende til husbruk. Den der selges i Sogndal fersk betales med 5 skilling pr. mark.
- c) Nei. Dens vekt fra 2-3 fra 2-3 bismerpund og sjørreten 1 bismerpund og begynner å gå på elven næsten likeså tidlig som laxen.

VII Hvad Andet der antages at være af Interesse

- a) Er der bekvem Anledning til Anlæg af Ud klækkingsapparater ?
- b) Har kunstig Udklækking været drevet ? Naar ? Hvor ?

- a) -
- b) Nei.

I april enten litt før eller litt efter midten av måneden efter vannstandens beskaffenhed, kommer på elven fisk fra 1/2 til 2 mark og går op i mundingen, men dog litt like til 3/8 mil op i elven og blir stående omtrent 1 måned. Når den kommer på elven følger ikke ubetydeligt torsk med den sålangt flomålet går. Det påståes at denne fisk er sørret, men at der dog er adskilligt smålax iblant og det især er den minste. Denne elv er merkelig derved at den meste lax går på elven senhøstes, især i oktober og første del av november, og således for en del har likhet med de skotske og irske elver.

I alle vann der både tilhører selve vassdraget og andre der ligger i dets nærhet, synes både vassørreten og røien å være ualmindelig liten og mager og findes ikke i store mengder. Det påstås at i den senere tid røien er overført i vann hvor den før ikke var, men at det er skedd på ørretens bekostning. Aalens mengde er heller ikke stor. Ved Ved Barstd er der 3 store ålemærer, men fangsten i disse går ikke op til mere enn litt til husbruk.